EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 10.11.2010
KOM(2010) 639 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Energia 2020
Stratégia pre konkurencieschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku

SEK(2010) 1346

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Energia 2020
Stratégia pre konkurencieschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku

ÚVOD

Cena za zlyhanie je privysoká.

Energia je životodarnou silou našej spoločnosti. Blahobyt a prosperita našej spoločnosti, priemyslu a hospodárstva závisí od bezpečnej, zabezpečenej, udržateľnej a cenovo prijateľnej energie. Emisie súvisiace s energetikou zároveň predstavujú takmer 80 % celkových emisií skleníkových plynov EÚ. Energetická skúška sa tak stáva jednou z najväčších skúšok pre Európu. Potrvá desaťročia, kým sa naše energetické systémy ocitnú na bezpečnejšej a udržateľnej ceste. Ale rozhodnutia, ktoré nás povedú správnym smerom, sú neodkladne potrebné, pretože ak sa nám nepodarí vytvoriť dobre fungujúci európsky trh s energiou, len tým zvýšime náklady pre spotrebiteľov a vystavíme riziku európsku konkurencieschopnosť.

Počas najbližších desiatich rokov sú potrebné investície do energetiky rádovo vo výške 1 bilióna EUR, tak na diverzifikovanie existujúcich zdrojov a výmenu zariadení, ako aj na udržanie kroku s náročnými a meniacimi sa požiadavkami na energiu. Európske hospodárstva si musia vyberať medzi energetickými produktmi a infraštruktúrami v dôsledku štrukturálnych zmien v dodávkach energie čiastočne vyplývajúcich zo zmien v domácej produkcii. Nutnosť takéhoto výberu budeme pociťovať najbližších 30 rokov, ba aj dlhšie. Na to, aby sme mohli čo najrýchlejšie prijať takéto rozhodnutia, potrebujeme ambiciózny politický rámec. Odkladanie takýchto rozhodnutí bude mať pre spoločnosť nesmierne negatívne dôsledky, tak z hľadiska dlhodobých nákladov, ako aj bezpečnosti.

Spoločná energetická politika EÚ sa vyvinula okolo spoločného cieľa zabezpečiť nepretržitú fyzickú dostupnosť energetických výrobkov a služieb na trhu za ceny prijateľné pre všetkých spotrebiteľov (súkromných aj priemyselných) a zároveň prispieť k širším spoločenským a klimatickým cieľom EÚ. Ústredné ciele energetickej politiky (bezpečnosť dodávok, konkurencieschopnosť a udržateľnosť) sú teraz súčasťou Lisabonskej zmluvy[1]. Tým je jasne povedané, čo sa očakáva od Európy v oblasti energetiky. Aj keď sa na ceste k týmto cieľom dosiahol istý pokrok, energetické systémy Európy sa adaptujú príliš pomaly a škála problémov sa zatiaľ zväčšuje. Nadchádzajúce rozšírenia EÚ túto výzvu ešte zvýraznia, nakoľko Únia bude prijímať krajiny so zastaranou infraštruktúrou a menej konkurencieschopnými spôsobmi úspory energie.

Európska rada schválila v roku 2007 ambiciózne ciele v oblasti energetiky a zmeny klímy do roku 2020 – znížiť emisie skleníkových plynov o 20 % s možnosťou zvýšenia tohto záväzku na 30 %, ak na to budú vhodné podmienky[2], zvýšiť podiel obnoviteľnej energie na 20 % a

---

[1] Článok 194 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

[2] Európska rada konkrétne uviedla: „za predpokladu, že ostatné rozvinuté krajiny sa zaviažu na porovnateľné zníženia emisií a rozvojové krajiny s vyspelejším hospodárstvom adekvátne prispejú na základe svojej zodpovednosti a svojich možností“.

dosiahnuť 20 % zlepšenie energetickej efektívnosti. Tieto ciele trvalo podporuje aj Európsky parlament. Európska rada tiež prijala dlhodobý záväzok smerovania k dekarbonizácii s cieľom pre EÚ a ostatné priemyselne rozvinuté krajiny znížiť do roku 2050 emisie o 80 až 95 %.

Nie je však pravdepodobné, že sa pri existujúcej stratégii podarí splniť všetky ciele na rok 2020, a na dlhodobejšie výzvy je táto stratégia úplne nedostatočná. Energetické a klimatické ciele EÚ boli včlenené do Stratégie na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu Európa 2020[3], ktorú Európska rada schválila v júni 2010, a do jej hlavnej iniciatívy „Európa efektívne využívajúca zdroje". Naliehavou úlohou pre EÚ je dohodnúť sa na nástrojoch umožňujúcich potrebnú zmenu a tým zabezpečiť, aby sa Európa mohla vymaniť z recesie a vykročiť po konkurencieschopnejšej, bezpečnejšej a udržateľnejšej ceste.

Napriek dôležitosti cieľov energetickej politiky sú v realizácii vážne nedostatky.

Vnútorný trh s energiou je ešte vždy roztrieštený a nenapĺňa svoj potenciál transparentnosti, dostupnosti a výberu. Spoločnosti prerástli štátne hranice, ale ich rozvoj ešte stále spomaľuje množstvo rôznych vnútroštátnych pravidiel a praktík. Otvorenej a spravodlivej hospodárskej súťaži ešte stále stojí v ceste mnoho prekážok[4]. Nedávna štúdia o podmienkach spotrebiteľov na maloobchodných trhoch s elektrickou energiou naznačuje, že spotrebitelia majú suboptimálny výber[5]. Vykonávanie právnych predpisov týkajúcich sa vnútorného trhu je neuspokojivé, keďže len v súvislosti s druhým balíkom o vnútornom trhu s energiou z roku 2003 prebieha vyše 40 konaní o porušení právnych predpisov.

Bezpečnosť vnútorných dodávok energie ohrozujú oneskorenia v investovaní a technologickom pokroku[6]. V súčasnosti sa takmer 45 % elektrickej energie v Európe vyrába z nízkouhlíkových energetických zdrojov, najmä v jadrových a vodných elektrárňach. V dôsledku obmedzenej životnosti týchto zariadení by niektoré časti EÚ mohli do roku 2020 stratiť až tretinu zo svojich výrobných kapacít. To znamená, že treba nahradiť a rozšíriť existujúce kapacity, nájsť bezpečné alternatívy v podobe nefosílnych palív, prispôsobiť siete obnoviteľným zdrojom energie a dosiahnuť skutočne integrovaný vnútorný trh s energiou. Zároveň však členské štáty potrebujú postupne odstrániť dotácie na environmentálne škodlivé činnosti.

Kvalita vnútroštátnych akčných plánov energetickej efektívnosti, ktoré členské štáty pripravovali od roku 2008, je však neuspokojivá, pretože nevyužívajú rozsiahle ponúkajúce sa možnosti. Prechod na využívanie obnoviteľnej energie a zvýšenie energetickej efektívnosti v doprave je príliš pomalý. Hoci sme celkove na dobrej ceste k cieľu 20 % energie z obnoviteľných zdrojov, od dosiahnutia cieľov stanovených v oblasti energetickej efektívnosti sme ešte veľmi vzdialení.

---

3 Oznámenie Komisie (dok. 7110/10 z 5. marca 2010).

4 Ako potvrdzuje vyšetrovanie Komisie v odvetviach energetiky, oznámenie Komisie z 1. januára 2007 *Vyšetrovanie podľa článku 17 nariadenia (ES) č. 1/2003 v odvetviach plynárenstva a elektrickej energie v Európe* – KOM(2006) 851 – a celý rad vyšetrovaní protikonkurenčného správania v odvetví (napr. IP/10/494 zo 4. mája 2010).

5 Štúdia o fungovaní maloobchodných trhov s elektrickou energiou pre spotrebiteľov v Európskej únii, november 2010.

6 ESPPS-E (ENTSO-Electricity) odhaduje, že EÚ potrebuje v najbližších desiatich rokoch vybudovať alebo renovovať 30 000 km sieťových káblov.

Na medzinárodnej úrovni sa venuje málo pozornosti varovaniam pred úbytkom zásob ropy v budúcnosti[7]. Napriek vážnym krízam dodávok plynu, ktoré zapôsobili ako varovanie a odhalili zraniteľnosť Európy, ešte stále neexistuje spoločný prístup k partnerským, dodávateľským či tranzitným krajinám. Potenciál pre ďalší rozvoj domácich zdrojov fosílnych palív EÚ vrátane nekonvenčných plynov existuje a úlohu, ktorú zohrajú, treba posúdiť s prísnou objektívnosťou.

Vzájomná energetická závislosť členských štátov si vyžaduje ďalšie európske opatrenia.

Politiky týkajúce sa energetiky by sa mali pripravovať na úrovni EÚ. Rozhodnutia o energetickej politike prijaté jedným členským štátom nevyhnutne ovplyvnia iné členské štáty. Optimálny energetický mix vrátane rýchleho rozvoja obnoviteľných zdrojov si vyžaduje prinajmenšom kontinentálny trh. Energetika je sektor trhu, v ktorom sa na celoeurópskej úrovni dá dosiahnuť najväčšia hospodárska efektívnosť. Roztrieštené trhy nielenže ohrozujú bezpečnosť dodávok, ale obmedzujú aj prínosy hospodárskej súťaže na trhu s energiou. Nadišiel čas pre skutočne európsku energetickú politiku.

V čase celosvetovo sa zvyšujúcej hospodárskej súťaže v oblasti zdrojov energie musí EÚ zostať príťažlivým trhom pre spoločnosti. Nová európska energetická stratégia musí podporovať integrovaný priemyselný prístup, ktorý nedávno prezentovala Európska komisia[8], najmä preto, lebo energia zostáva dôležitým nákladovým faktorom pre priemysel[9]. EÚ musí tiež skonsolidovať svoju konkurencieschopnosť na trhoch s energetickými technológiami. Podiel obnoviteľnej energie v energetickom mixe EÚ stabilne stúpal a roku 2008 dosiahol asi 10 hrubej konečnej spotreby energie. V roku 2009 62 % novoinštalovaných kapacít na výrobu elektrickej energie v EÚ využívalo obnoviteľné zdroje, najmä veternú a slnečnú energiu. Vedúce postavenie Európy je však ohrozené. Nezávislý Index atraktívnosti energie z obnoviteľných zdrojov z roku 2010[10] teraz uvádza USA a Čínu ako najlepšie príležitosti na investovanie do obnoviteľnej energie. Sú potrebné nové stimuly; Viac než kedykoľvek predtým je potrebné, aby vedenie EÚ reagovalo na tieto výzvy.

V medzinárodných otázkach týkajúcich sa energetiky by EÚ mohla vystupovať oveľa silnejšie a účinnejšie, keby skonsolidovala svoje spoločné záujmy a ambície. Napriek tomu, že spotrebúva jednu pätinu svetovej energie, EÚ naďalej ovplyvňuje medzinárodné trhy s energiou menej intenzívne, než by sa dalo očakávať vzhľadom na jej ekonomickú váhu. Svetové trhy s energiou začínajú pociťovať nedostatok, pričom o nárast svetového dopytu sa postarali najmä rozvíjajúce sa ázijské krajiny a Stredný východ[11]. V dôsledku toho sa dá očakávať, že EÚ ako najväčší svetový dovozca energie bude vystavený väčšiemu riziku týkajúcemu sa dodávok.

Zaradenie energetickej politiky do Zmluvy o EÚ si vyžaduje nové vyhliadky.

Musíme stavať na tom, čo sme dosiahli, a byť smelší pri svojich ambíciách.

EÚ si nemôže dovoliť nenaplnenie svojich energetických ambícií. Preto Komisia navrhuje novú energetickú stratégiu do roku 2020. Tým sa skonsolidujú opatrenia, ktoré sa už prijali, a

---

7 Napr. dokumenty IEA Vyhliadky svetovej energetiky na rok 2009 a 2010.

8 Oznámenie o „integrovanej priemyselnej politike vo veku globalizácie“ (KOM 2010) 619.

9 Napríklad sa odhaduje, že ceny elektrickej energie v Európe sú o 21 % vyššie než v Spojených štátoch a o 197 % vyššie než v Číne.

10 Číslo 26, august 2010.

11 Medzinárodná agentúra pre energiu, Vyhliadky svetovej energetiky 2010.

zintenzívnia aktivity v oblastiach, kde sa objavujú nové výzvy. Je to výsledok obsiahlych debát v inštitúciách EÚ a širokých verejných konzultácií.

Dôraz sa tu nekladie na porovnávaciu analýzu rozličných zdrojov energie, ale skôr na kroky, ktoré treba podniknúť na naplnenie európskych strednodobých politických cieľov. V pripravovanom pláne („roadmap“) pre oblasť energetiky do roku 2050 sa predložia rôzne scenáre z hľadiska energetického mixu, v ktorých sa opíšu spôsoby dosiahnutia európskeho dlhodobého cieľa dekarbonizácie a to, čo z nich vyplýva pre rozhodnutia týkajúce sa energetickej politiky. V tejto stratégii sa stanovujú úvodné politické rozhodnutia, ktoré budú potrebné pre dosiahnutie energetických cieľov do roku 2020 v súčasnej podobe. Plány nízkouhlíkového hospodárstva a energetiky do roku 2050 budú obsahovať ďalšie informácie a vodidlá pre tento akčný program a jeho realizáciu tým, že ponúknu dlhodobú víziu.

Súrne potrebujeme ďalekosiahle zmeny vo výrobe, využívaní a dodávaní energie.

V prvom rade sa v stratégii zdôrazňuje potreba zmeniť vyváženosť energetických opatrení v prospech politiky orientovanej na dopyt, posilnenie postavenia spotrebiteľov a oddelenie hospodárskeho rastu od spotreby energie. Najmä odvetvia dopravy a výstavby si musia osvojiť politiky aktívnych úspor energie a diverzifikácie smerom k neznečisťujúcim zdrojom energie. Nad rámec schémy obchodovania s emisiami (ETS) by stratégia mala pomôcť pri vytvorení trhových podmienok podporujúcich vyššie úspory energie a viac investícií do nízkouhlíkových zdrojov, využívať široký rozsah centralizovanej i distribuovanej obnoviteľnej energie, ako aj kľúčové technológie na ukladanie energie a elektromobilitu (najmä elektrické vozidlá a verejnú dopravu).

Energetická politika je hlavným príspevkom k dosiahnutiu cieľa novej stratégie, ktorým je inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast na podporu silnej, diverzifikovanej a konkurencieschopnej priemyslovej základne. V tomto kontexte Európa musí uznať, že jej priemyslová základňa potrebuje všetky odvetvia v rámci celého hodnotového reťazca.

Verejné orgány musia ísť príkladom: Každý rok sa na činnosť verejných orgánov minie 16 % HDP EÚ, okolo 1 500 miliárd. Pravidlá verejného obstarávania by mali vyžadovať podmienky efektívnosti s cieľom zvyšovať úspory energie a rozširovať inovačné riešenia, najmä v budovách a doprave. Na zlepšenie energetickej efektívnosti by sa mal plne využiť potenciál trhovo orientovaných aj iných politických nástrojov vrátane zdaňovania.

Na strane zásobovania musí naďalej zostať prioritou rozvoj bezpečných a konkurencieschopných zdrojov energie. V oblasti výroby elektrickej energie by mali investície viesť k tomu, aby do začiatku dvadsiatych rokov (roku 2020) takmer dve tretiny elektrickej energie pochádzali z nízkouhlíkových zdrojov, pričom súčasný podiel je 45 %. V tomto kontexte by sa mali prioritou stať obnoviteľné energie. V stratégii sa musí vytvoriť rámec na úrovni EÚ, ktorý by pri rešpektovaní národných rozdielov nielen umožnil členským štátom prekonať stanovené ciele, ale navyše do roku 2020 zabezpečil ekonomickú konkurencieschopnosť obnoviteľných zdrojov energie a príslušných technológií.

Musí otvorene a objektívne posúdiť príspevok jadrovej energie, ktorá v súčasnosti vytvára približne jednu tretinu elektrickej energie EÚ, a dvoch tretín jej elektrickej energie vyrobených bez využitia uhlíka. Musia sa prísne uplatňovať úplné ustanovenia Zmluvy o Euratome, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť. Vzhľadom na obnovený záujem o túto formu výroby energie v Európe aj na celom svete musí pokračovať výskum technológií riadenia rádioaktívneho odpadu a ich bezpečnej realizácie, ako aj príprava na vzdialenejšiu budúcnosť

prostredníctvom vývoja systémov štiepenia novej generácie, na zvýšenie udržateľnosti a kogeneráciu tepla a elektrickej energie a na jadrovú syntézu (ITER).

Pokiaľ ide o ropu a zemný plyn, zvyšujúce sa požiadavky na dovoz a zvyšujúci sa dopyt v krajinách s rýchlo rastúcim hospodárstvom a rozvojových krajinách si vyžadujú silnejšie mechanizmy na zabezpečenie nových, diverzifikovaných a bezpečných dodávateľských trás. Tak ako prístup k rope, dôležitou súčasťou dodávateľského reťazca je aj rafinérska infraštruktúra. EÚ je silným geopolitickým partnerom na trhoch s energiou a musí mať schopnosť správať sa podľa toho.

Nová energetická stratégia sa sústreďuje na päť priorít:

1. Dosiahnutie energeticky efektívnej Európy;

2. Vybudovanie skutočného celoeurópskeho integrovaného trhu s energiou;

3. Posilnenie postavenia spotrebiteľov a dosiahnutie najvyššej úrovne bezpečnosti a zabezpečenia;

4. Rozšírenie vedúceho postavenia Európy v oblasti energetických technológií a inovácií;

5. Posilnenie vonkajšieho rozmeru trhu EÚ s energiou.

1. EFEKTÍVNE VYUŽÍVANIE ENERGIE SA PREMIETNE DO 20 % ÚSPOR DO ROKU 2020

Európa si nemôže dovoliť plytvať energiou. Energetická efektívnosť je jedným z ústredných cieľov na rok 2020, ako aj hlavným faktorom pri dosahovaní našich dlhodobých energetických a klimatických cieľov. EÚ potrebuje rozvinúť novú stratégiu energetickej efektívnosti, ktorá umožní všetkým členským štátom ďalej oddeľovať svoju spotrebu energie od hospodárskeho rastu. Táto stratégia zohľadní rozdiely medzi členskými štátmi z hľadiska energetických potrieb. Energetická efektívnosť je nákladovo najúčinnejším prostriedkom na zníženie emisií, zlepšenie energetickej bezpečnosti a konkurencieschopnosti, na dosiahnutie toho, aby bola spotreba energie pre spotrebiteľov cenovo prijateľnejšia, ako aj na vytváranie pracovných miest vrátane miest vo vývozných odvetviach. Predovšetkým však poskytuje hmatateľné výhody pre občanov: Priemerné ročné úspory energie na domácnosť môžu dosiahnuť až 1 000 EUR[12].

Je potrebné vyriešiť paradox, vďaka ktorému dopyt po energeticky intenzívnejších alebo nových výrobkoch preváži úspory vyplývajúce z energetickej efektívnosti. Je najvyšší čas, aby sme prešli od slov k činom. Energetická efektívnosť sa musí presadiť vo všetkých príslušných oblastiach politiky vrátane vzdelávania a školenia, aby sa zmenili pretrvávajúce návyky. Kritériá energetickej efektívnosti sa musia uplatňovať vo všetkých sférach vrátane prideľovania verejných prostriedkov.

Úsilie treba sústrediť na celý energetický reťazec, počnúc výrobou energie cez jej prenos a distribúciu až po konečnú spotrebu. Účinné monitorovanie zhody, adekvátny dozor nad

[12] KOM(2008) 772.

trhom, široké využívanie energetických služieb a auditov, ako aj materiálová efektívnosť a recyklovanie – to všetko sú nevyhnutné zložky.

Ešte sme veľmi ďaleko od dosiahnutia cieľa 20 % úspor energie. Nová stratégia si preto vyžaduje posilnený politický záväzok na jeho naplnenie prostredníctvom jasného definovania cieľa, ktorý sa má dosiahnuť, a účinného monitorovania zhody. Členské štáty i regionálne a miestne orgány sa vyzývajú na zintenzívnenie svojho úsilia o realizovanie adekvátnych politík a plné využívanie dostupných nástrojov, cieľov a indikátorov s podrobnými vnútroštátnymi akčnými plánmi energetickej efektívnosti.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať sektorom s najväčším potenciálom pre zvýšenie energetickej efektívnosti, najmä existujúcim budovám a odvetviu dopravy. Členské štáty sa dohodli na právne záväzných klimatických cieľoch pre tieto a iné sektory mimo rámca ETS, ale ešte musia realizovať patričné opatrenia[13]. Preskúmanie smernice o zdanení energií by mohlo mať usmerňujúci účinok s potenciálnym dlhodobým nárastom efektívnosti. Treba pripraviť opatrenia na významné urýchlenie miery renovácií s použitím energeticky efektívnych výrobkov a technológií. V rezidenčných oblastiach treba vyriešiť problém rozdielnych motivačných činiteľov pre vlastníkov a nájomníkov. Pokiaľ ide o podstatnú časť verejných budov, orgány potrebujú využívať všetky príležitosti, ktoré sa naskytnú, vrátane tých, ktoré sa ponúkajú v rámci regionálnej politiky EÚ, na zlepšenie energetickej efektívnosti a autonómnosti budov. V sektore dopravy by sa mal využiť významný potenciál napríklad v multimodálnych riešeniach, efektívnych vozidlách a efektívnom vedení vozidiel.

Informačné a komunikačné technológie majú významnú úlohu pri zlepšovaní efektívnosti sektorov najväčších emitentov. Tieto technológie ponúkajú potenciál štrukturálneho prechodu na výrobky a služby menej náročné na zdroje, úspory energie v budovách a energetických sieťach, ako aj efektívnejších inteligentných dopravných systémov s nižšou spotrebou energie[14].

Priemyselné odvetvie potrebuje včleniť do svojho obchodného modelu ciele energetickej efektívnosti a inovácie energetických technológií. V prípade väčších spoločností k tomu významne prispieva ETS, ale treba širšie využívať iné nástroje vrátane energetických auditov a energetických riadiacich systémov v menších spoločnostiach a podporných mechanizmov pre MSP. Referenčné porovnávanie efektívnosti môže spoločnostiam naznačiť, ako sú na tom z hľadiska efektívnosti v porovnaní s konkurenciou. Efektívnosť vrátane efektívneho využívania elektrickej energie sa musí stať sama osebe ziskotvorným činiteľom prinášajúcim významný rozvoj vnútorného trhu s technikami a praktikami umožňujúcimi úspory energie a medzinárodné obchodné príležitosti. Rámec širokej efektívnosti využívania zdrojov by takéto úspory ešte zvýšil.

Je potrebné, aby verejný sektor šiel príkladom. Pre spotrebu vo verejnom sektore by sa mali stanoviť ambiciózne ciele. Verejné obstarávanie by malo podporovať energeticky efektívne výsledky. Mali by sa podporiť inovačné integrované energetické riešenia na miestnej úrovni prispievajúce k prechodu na takzvané „inteligentné mestá“. Mestské správy predstavujú významných aktérov požadovanej zmeny, a preto ich iniciatívy, ako je napríklad Dohovor primátorov (Covenant of Mayors), by sa mali ďalej posilňovať. Veľké mestá a mestské oblasti, ktoré spotrebúvajú až 80 % energie, sú zároveň súčasťou problému aj súčasťou riešenia vedúceho k väčšej energetickej efektívnosti.

---

13 Rozhodnutie o spoločnom úsilí č. 406/2009/ES.

14 Špecifické opatrenia sa stanovili v Digitálnej agende pre Európu, KOM(2010)245.

Politiky efektívnosti zdrojov vrátane investícií do energetickej efektívnosti vyžadujú často krátkodobé, iniciačné náklady predtým, než vygenerujú strednodobé a dlhodobé prínosy. Sú potrebné nástroje na povzbudenie nových investícií do energeticky efektívnych technológií a praktík. Finančná podpora EÚ môže mať vysoký pákový faktor a musia sa rozvíjať inovačné riešenia. Inovačné a starostlivo uvážené[15] využívanie daňovej a cenovej politiky by sa malo preskúmať ako nástroj na povzbudenie zmien správania alebo financovania investícií.

Po pláne energetickej účinnosti, ktorý sa má predložiť začiatkom roku 2011, budú nasledovať v priebehu tohto roka konkrétne regulačné návrhy. Plán sa bude venovať aj otázkam financovania z hľadiska prístupu k financiám, dostupnosti inovačných finančných produktov, stimulov na zavádzanie investícií do energetickej účinnosti, ako aj úlohy financovania EÚ, najmä štrukturálnych fondov, ďalej stavajúc na existujúcich úspešných príkladoch.

Priorita 1: Dosiahnutie energeticky efektívnej Európy

Opatrenie č. 1: Čerpanie z najväčšieho potenciálu na úspory energie – budov a dopravy

– Miera renovácií by sa mala urýchliť na európskej, vnútroštátnej aj miestnej úrovni investičnými stimulmi, širším využívaním spoločností poskytujúcich energetické služby, inovačných finančných nástrojov s vysokými pákovými faktormi a finančného inžinierstva. V tomto kontexte rozdelenie investičných stimulov medzi vlastníkov a nájomníkov sa v nadchádzajúcich návrhoch Komisie bude riešiť energetické označovanie budov (využívanie certifikátov na trhu s nehnuteľnosťami a v politikách verejnej podpory).

– Verejné orgány musia ísť príkladom. Pri všetkých verejných obstarávaniach prác, služieb alebo výrobkov by sa mali uplatňovať energetické kritériá (týkajúce sa efektívnosti, obnoviteľných zdrojov a inteligentných sietí). Sú potrebné programy a prostriedky technickej pomoci rozvíjajúce schopnosti účastníkov trhu s energetickými službami vytvárať a štruktúrovať finančné prostriedky na projekty, a to zamerané tak na verejné orgány, ako aj na súkromných aktérov. Programy financovania z prostriedkov EÚ sa zamerajú na projekty úspor energie a urobia z energetickej účinnosti významnú podmienku pre poskytovanie finančnej podpory.

– Pripravovaná biela kniha o budúcej politike v oblasti dopravy bude obsahovať celý rad opatrení na zlepšenie udržateľnosti dopravy a zníženie ropnej závislosti. Budú medzi ne patriť iniciatívy zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti systému dopravy vrátane podpory čistej mestskej mobility a multimodálnych dopravných riešení, inteligentného riadenia dopravy a noriem energetickej účinnosti pre všetky vozidlá, adekvátnych ekonomických signálov a podpory udržateľného správania. V tomto kontexte by sa mal preskúmať systém označovania efektívnejších áut.

Opatrenie č. 2: Posilnenie priemyselnej konkurencieschopnosti zefektívnením priemyslu

– Komisia sa bude usilovať o podporenie konkurencieschopnosti prostredníctvom energetickej efektívnosti tým, že rozšíri požiadavky ekodizajnu na výrobky náročné na energiu a zdroje, a ak to bude vhodné, doplní ich o požiadavky na systémovej úrovni. Mal by sa preskúmať potenciálny vplyv dobrovoľných dohôd s odvetviami priemyslu náročnými na energiu a zdroje. Malo by sa zaviesť rozsiahlejšie

[15] Najmä s ohľadom na možné kumulatívne účinky rôznych opatrení vychádzajúcich z trhu.

energetické označovanie, aby sa zabezpečila možnosť podrobnejšieho porovnania výrobkov.

– V priemysle a v sektore služieb by sa mali realizovať schémy riadenia energetiky (napr. audity, plány, manažéri energetiky). Mal by sa klásť mimoriadny dôraz na MSP formou špecializovaných podporných mechanizmov.

Opatrenie č. 3: Posilnenie efektívnosti v dodávkach energie

– Energetická efektívnosť vo výrobe ako aj v distribúcii by sa mala stať dôležitým kritériom pri schvaľovaní výrobných kapacít a treba sa usilovať o významné zvýšenie nárastu vysokoúčinnej kogenerácie, diaľkového vykurovania a chladenia.

– Od distribučných a dodávateľských spoločností (v rámci maloobchodu) by sa malo žiadať, aby zabezpečili dokumentované úspory energie medzi svojimi zákazníkmi pri využití takých prostriedkov, ako sú energetické služby tretích strán, dedikované nástroje ako „biele certifikáty“, verejnoprospešné poplatky alebo ich ekvivalent a zrýchlené zavádzanie inovačných nástrojov, ako sú „inteligentné meracie zariadenia“, ktoré by mali byť orientované na spotrebiteľa a ľahko použiteľné, a tak predstavovať skutočný prínos pre spotrebiteľov.

Opatrenie č. 4: Využiť čo najlepšie vnútroštátne akčné plány energetickej efektívnosti

– Vnútroštátne akčné plány energetickej efektívnosti umožňujú komplexné referenčné porovnávanie energetickej efektívnosti vrátane merateľných cieľov a indikátorov monitorovania pokroku, ktoré berú do úvahy relatívne východiskové pozície a vnútroštátne osobitosti. Výstupy mechanizmu každoročného preskúmania by sa mali napájať na ciele energetickej efektívnosti Európy 2020.

2. ZABEZPEČENIE VOĽNÉHO POHYBU ENERGIE

Európske trhy s energiou sa otvorili, čo občanom prinesie výhodu spoľahlivejšej a udržateľnejšej energie za konkurenčné ceny. Tento potenciál sa však plne nezrealizuje bez intenzívneho úsilia o vytvorenie integrovanejšieho, prepojenejšieho a konkurencieschopnejšieho trhu.

Trhy s elektrickou energiou a so zemným plynom ešte nefungujú ako jednotný trh. Trh je zatiaľ do značnej miery roztrieštený na vnútroštátne trhy s množstvom prekážok znemožňujúcich otvorenie a spravodlivú hospodársku súťaž. Väčšina trhov s energiou má ešte stále z hľadiska rozsahu vnútroštátny charakter a sú vysoko koncentrované, pričom etablované spoločnosti často majú *de facto* monopolné postavenie. Regulácie cien energie v mnohých členských štátoch ďalej redukuje hospodársku súťaž[16]. Vzhľadom na ešte existujúce antikonkurenčné praktiky v energetickom sektore[17] je potrebné, aby hospodársku súťaž proaktívne presadzovali aj členské štáty, a nielen Komisia. Zlepšená hospodárska súťaž na trhoch s energiou prispeje k vytvoreniu správnych stimulov pre požadované investície a zníži príslušné náklady na minimálnu nutnú úroveň.

---

16 Správa o pokroku pri vytváraní vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou KOM(2010) 84.

17 Po tom, ako vyšetrovanie odhalilo viaceré problémy s hospodárskou súťažou v sektore energetiky, čo viedlo k deviatim významným protitrustovým rozhodnutiam, Komisia pokračuje v posudzovaní situácie v hospodárskej súťaži na európskych trhoch s energiou.

Zavedením právneho rámca zameraného na podporu dosiahnutia cieľa 20 % obnoviteľnej energie v roku 2020 Európa urobila len prvý krok v tejto oblasti Je potrebné zabezpečiť, aby sa právne predpisy plne vykonávali a uľahčili prechod na širšie využívanie obnoviteľnej energie v desaťročiach nasledujúcich po roku 2020. Právny rámec sa musí riadne presadzovať, aby investori nabrali odvahu na investovanie do nových možností výroby, dopravy a ukladania v oblasti obnoviteľných zdrojov. Vplyv smernice o obnoviteľnej energii sa bude posudzovať od roku 2011 v súvislosti s možnosťou jej posilnenia alebo rozšírenia v potrebných oblastiach a v potrebnom čase.

Ďalší vývoj obnoviteľnej energie bude aj naďalej do istého času závisieť od podporných schém. Komisia musí zohrať svoju úlohu pri zabezpečení toho, aby tieto schémy boli udržateľné, konzistentné s technickým pokrokom a aby nebránili inovácii alebo hospodárskej súťaži. Musí však zabezpečiť aj požadovaný stupeň konvergencie alebo harmonizácie medzi vnútroštátnymi schémami, nakoľko trh s obnoviteľnými druhmi energie prechádza od miestnych k cezhraničným dodávkam. V tomto kontexte by sa mali potrebné požiadavky kladené na celoeurópske obchodovanie s obnoviteľnou energiou vymedziť na základe osvedčených postupov. Vo vhodných prípadoch by sa v súlade s pravidlami štátnej pomoci malo zmobilizovať širšie využívanie vyvážených, nákladovo efektívnych a predvídateľných zásobovacích taríf, technologicky špecifickejšej podpory a finančných nástrojov. Bolo by predovšetkým vhodné vyhýbať sa retroaktívnym zmenám podporných schém vzhľadom na negatívny účinok takýchto zmien na dôveru investorov.

Ako sa uvádza v Montiho správe, novou výzvou v súvislosti s rokom 2020 je vytvorenie chrbticovej siete umožňujúcej nasmerovať dodávky elektrickej energie a zemného plynu tam, kde budú potrebné. Bez riadnej infraštruktúry v rámci celej Európy, ktorá by bola z hľadiska prepravných možností porovnateľná s inými strategickými sektormi, ako sú telekomunikácie alebo doprava, však trh nikdy nenaplní očakávania, aké sa naň kladú. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie smerujúce k modernizácii energetickej infraštruktúry, obzvlášť v členských štátoch, ktoré pristúpili v roku 2004, ako aj v menej rozvinutých regiónoch.

Čo je najdôležitejšie, Európe stále chýba infraštruktúra distribučných sústav, ktorá umožní, aby sa obnoviteľné zdroje rozvíjali a súťažili za vyrovnaných podmienok s tradičnými zdrojmi. Súčasné projekty rozsiahlych veterných parkov na severe a solárnych zariadení na juhu vyžadujú zodpovedajúce elektrické vedenia schopné prenášať túto ekologickú energiu do oblastí s vysokou spotrebou. Dnešné distribučné sústavy majú problém s absorbovaním objemov obnoviteľnej energie, s ktorými rátajú ciele na rok 2020 (33 % hrubej výroby elektrickej energie).

Inteligentné meracie zariadenia a energetické distribučné sústavy sú kľúčom k plnému využitiu potenciálu obnoviteľnej energie a k úsporám energie, ako aj k zlepšeniam v oblasti energetických služieb. Jasná politika a spoločné normy týkajúce sa inteligentných meracích zariadení a inteligentných distribučných sústav[18] sú potrebné dávno pred rokom 2020 na zabezpečenie interoperability v rámci celej siete.

A konečne povinnosť solidarity medzi členskými štátmi nebude nič platná bez dostatočnej vnútornej infraštruktúry a prepojení cez vonkajšie hranice a v morských oblastiach. EÚ ako veľkého dovozcu energie priamo ovplyvňuje rozvoj sietí v susedných krajinách. Výstavbe

---

[18] Európska komisia zriadila pracovnú skupinu pre inteligentné distribučné sústavy, ktorá má diskutovať o realizácii inteligentných distribučných sústav na európskej úrovni: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

nových prepojení na vonkajších hraniciach by sa mala venovať rovnaká pozornosť a príprava politík ako v prípade vnútroúnijných projektov. Takéto prepojenia nie sú dôležité len pre našich susedov, ale aj na zabezpečenie stability a bezpečnosti dodávok EÚ. Osobitný dôraz sa bude klásť na južný koridor a na účinné odštartovanie projektov v európskom záujme, predovšetkým Nabucca a ITGI.

Do roku 2020 bude potrebné preinvestovať asi 1 miliardu EUR na výmenu zastaraných kapacít, modernizáciu a adaptáciu infraštruktúr a uspokojenie narastajúceho a meniaceho sa dopytu po nízkouhlíkovej energii. Kým investičné rozhodnutia zostávanú najmä doménou trhových aktérov (energetických spoločností, prevádzkovateľov sústav a spotrebiteľov), verejná politika má rozhodujúcu úlohu pri vytváraní stabilného a transparentného rámca pre investičné rozhodnutia. Nové nástroje vytvorené tretím balíkom o vnútornom trhu s energiou vrátane Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER) a nových sietí prevádzkovateľov prenosových sústav pre elektrickú energiu a zemný plyn (ENTSO-E a ENTSO-G) by sa v nadchádzajúcich rokoch mali konečne využiť na ďalšiu integráciu trhov s energiou. Regionálne iniciatívy[19] by mali slúžiť ako odrazové mostíky pre európsky trh.

Investície do infraštruktúr sa budú aj naďalej financovať hlavne z taríf platených používateľmi. Vzhľadom na rozsah investícií, ich povahu a strategický charakter však nemožno predpokladať, že všetky potrebné investície poskytne len sám trh. Komisia prijme novú stratégiu rozvoja energetickej infraštruktúry, aby povzbudila dostatočné investície do distribučných sústav pre elektrickú energiu, zemný plyn, ropu a iné sektory energetiky. Za predpokladu stability dodávok v energetickom mixe EÚ bude v nadchádzajúcich rokoch naďalej zohrávať kľúčovú úlohu zemný plyn, ktorého dôležitosť sa ešte zvýši tým, že bude slúžiť ako záložné palivo pre variabilnú výrobu elektrickej energie. To si vyžaduje diverzifikáciu dovozov tak v oblasti plynovodov, ako aj zariadení na skvapalňovanie zemného plynu, pričom od domácich plynovodných sietí sa očakáva zvýšená prepojenosť.

Odhliadnuc od finančných otázok významným brzdiacim činiteľom môžu byť komplexné a zdĺhavé administratívne postupy. Existujúce pravidlá a postupy pre projekty v európskom záujme (napr. bezpečnosť obsluhy dodávok, solidaritu alebo ciele integrovania obnoviteľných zdrojov) bude treba zlepšiť a významne zjednodušiť pri rešpektovaní zásad verejnej akceptácie a existujúcich právnych predpisov z oblasti životného prostredia. Komunity na miestnej, regionálnej i celoštátnej úrovni sa konštruktívnejšie zaangažujú do podpory projektov v európskom záujme, ak tieto projekty budú znamenať aj konkrétny prínos pre ne v krátkom časovom horizonte, napríklad privilegovaný prístup k verejným financiám.

Priorita 2: Vybudovanie celoeurópskeho integrovaného trhu s energiou

Opatrenie č. 1: Včasné a presné vykonávanie právnych predpisov týkajúcich sa vnútorného trhu

– Komisia bude naďalej zabezpečovať správnu a včasnú realizáciu existujúceho vnútorného trhu s energiou a politiku silnej konkurencieschopnosti. Pre ďalšiu integráciu trhu s energiou je nevyhnutná konsolidácia regulačného rámca (napr.

[19] Napr. Baltský trh s energiou, Stredomorský okruh.

sieťový kódex) doplnená inými opatreniami, ako je prepojenie trhov, vývoj cieľového modelu[20] a stabilný rámec pre obchodované trhy vo forme účinnej transparentnosti a dohľadu. Ak sa tieto opatrenie ukážu ako nedostatočné, alebo požiadavky ACER-u ako priveľmi úzko vymedzené, bude sa uvažovať o ďalších legislatívnych opatreniach.

Opatrenie č. 2: Vytvorenie podrobného plánu európskej infraštruktúry na roky 2020 - 2030

– Nadchádzajúce oznámenie Komisie o infraštruktúre umožní Európe, aby určila prioritnú infraštruktúru, ktorú treba vytvoriť pre fungujúci vnútorný trh, zabezpečila integráciu rozsiahlej výroby obnoviteľnej energie a zaručila bezpečnosť dodávok v súlade s výhľadovým plánom udržateľného európskeho energetického systému do roku 2050. V roku 2015 by už žiaden členský štát nemal byť izolovaný od európskeho vnútorného trhu. Pokryjú sa aj cezhraničné koridory. Plány rozvoja sietí ENTSO-E a ENTSO-G na 10 rokov sa začnú realizovať za pomoci ACER spolu so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami. Tieto postupy budú vychádzať z úspešných regionálnych iniciatív, ako je tá, ktorá vznikla v Baltskom regióne, a budú zahŕňať aj posúdenie potrebných zariadení určených na ukladanie a opatrení v rámci prispôsobovania sa zmene klímy vrátane možných budúcich potrieb infraštruktúry pre dopravu CO_2 v EÚ.

– Návrhy Komisie smerujú aj k príprave distribučných sústav na nevyhnutné zmeny dopytu, ktoré vyplynú z energetických a dopravných politík, ako je elektromobilita a zvýšenie decentralizovanej ako aj veľkoobjemovej výroby elektrickej energie.

– Komisia navrhne budúci rok súbor politických nástrojov na realizáciu priorít v oblasti strategickej infraštruktúry na najbližšie dve desaťročia. Patrí k nim nová metóda vymedzenia strategických infraštruktúr, ktorá bude dôležitá pre Európsku úniu ako celok z hľadiska konkurencieschopného poskytovania energie, udržateľnosti životného prostredia a prístupu k obnoviteľným zdrojom, ako aj bezpečnosti dodávok. Tieto dôležité časti sa v celkovom postupe mapovania jasne identifikujú a dostanú označenie „v európskom záujme“, aby mohli využiť výhody zlepšeného povoľovacieho postupu a v prípade potreby koncentrované financovanie. Dôležitú úlohu pri tom zohrá výberovosť. Prepojenia sietí s tretími krajinami sa príslušne zohľadnia.

– ACER, ENTSO-E a ENTSO-G dostanú mandát na vytvorenie podrobného plánu európskych distribučných sústav elektrickej energie a zemného plynu v horizonte rokov 2020 – 2030. Po ňom by mala nasledovať dlhodobejšia vízia vychádzajúca z plánu energetiky do roku 2050, ktorý sa má predložiť v roku 2011.

Opatrenie č. 3: Zjednodušenie schvaľovacích postupov a trhových pravidiel pre rozvoj infraštruktúry

– Komisia navrhne zavedenie schémy povoľovania pre projekty „v európskom záujme“, aby zlepšila súčasný postup napríklad menovaním jediného orgánu na

[20] Cieľový model pre elektrickú energiu vyvinula v kontexte Florentského fóra takzvaná príležitostná (ad hoc) poradná skupina. Usmernenia a kódex pre implementáciu tohto cieľového modelu sa pripravujú. Cieľový model pre plyn sa vyvíja v rámci Madridského fóra.

vnútroštátnej úrovni pri rešpektovaní bezpečnostných a ochranných noriem a zaistení plného súladu s právnymi predpismi EÚ v oblasti životného prostredia. Zjednodušené a zlepšené postupy umožnia väčšiu transparentnosť a zabezpečia otvorené a transparentné rokovania na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni s cieľom zlepšiť dôveru verejnosti a prijímanie inštalácií. Okrem toho sa preskúmajú možnosti pozitívneho odmeňovania prostredníctvom zlepšeného prístupu k verejným prostriedkom tých regiónov a členských štátov, ktoré sa konštruktívne a úspešne budú podieľať na zabezpečovaní včasnej realizácie projektov v európskom záujme.

– Aby sa do roku 2014 realizovalo prepojenie trhov, ACER v rámci svojho mandátu zabezpečí vymedzenie a realizáciu všetkých technických (harmonizácia, normalizácia atď.) i regulačných požiadaviek spojených s cezhraničným prepojením sietí; prístup k obnoviteľným zdrojom; a integrácia nových technológií. V súlade s tým bude pripravený podrobný program opatrení na pomoc členským štátom pri procese zavádzania inteligentných meracích zariadení/inteligentných distribučných sústav (vrátane zobrazovania informácií pre spotrebiteľov) a podpore nových energetických služieb.

Opatrenie č. 4: Vytvorenie správneho finančného rámca

– Uznávajúc skutočnosť, že rozvoj infraštruktúry prebieha z väčšej časti na komerčnom základe, Komisia vymedzí metodiku, ktorou bude možné analyzovať optimálnosť vyváženia verejného a súkromného financovania (vychádzajúcu zo zásad uplatňovaných v celej Únii, ako sú: zásady „platí používateľ“, „platí prijímateľ výhody“ – pokiaľ ide o cezhraničné alokovane nákladov a prínosov – a zásadu „platí daňovník“ pre komerčne nepriechodnú infraštruktúru s „prínosom pre celú EÚ“. Toto sa zadefinuje v súlade s príslušnými pravidlami štátnej pomoci. V prípade projektov „v európskom záujme“ s neexistujúcou alebo malou komerčnou priechodnosťou bude navrhnutý inovačný mechanizmus financovania s maximálnym pákovým efektom na verejnú podporu, aby sa zlepšila investičná klíma v záujme pokrytia hlavných rizík alebo urýchlenia realizácie projektu. Rozvoj vhodných energetických infraštruktúr je kritickou a naliehavou požiadavkou. Vyžaduje si širší pohľad na nové nástroje financovania (súkromné aj verejné zdroje), ako aj mobilizáciu dodatočných zdrojov v súvislosti s ďalším viacročným finančným rámcom.

3. BEZPEČNÁ, ZABEZPEČENÁ A CENOVO PRIJATEĽNÁ ENERGIA PRE OBČANOV A PODNIKY

Dobre fungujúci integrovaný vnútorný trh je prínosom pre spotrebiteľov vďaka širšiemu výberu a nižším cenám. Mnohí spotrebitelia však nechápu, že sú na tom lepšie vďaka otvoreniu trhu a hospodárskej súťaži medzi rôznymi dodávateľmi. Jednotliví spotrebitelia si musia uvedomovať a uplatňovať svoje práva podľa právnych predpisov EÚ. Mali by byť schopní využívať príležitosti, ktoré vytvára otvorenie trhu, a cítiť istotu, že majú prístup k energetickým službám, ktoré potrebujú, v kvalite a emisnom profile, aké požadujú. Otvorenie trhov môže priniesť najlepšie ceny, výber, inováciu a služby zákazníkom, ak ide ruku v ruke s opatreniami zaručujúcimi dôveru, chrániacimi spotrebiteľov a podporujúcimi ich pri osvojovaní aktívnej úlohy, ktorá sa od nich očakáva v rámci liberalizácie.

Zdá sa však, že občania si neuvedomujú práva, ktoré im vyplývajú z právnych predpisov EÚ, alebo sa ich zdráhajú uplatňovať. Je potrebné vyvinúť oveľa väčšie úsilie pri informovaní spotrebiteľov o ich právach a ich zapájaní do vnútorného trhu. Podobne je potrebné jasnejšie

vyjadriť potenciál na znižovanie nákladov na energie prostredníctvom jej šetrenia. Občianske fórum (Londýn) a Fórum udržateľnej energetiky (Bukurešť) vznikli s cieľom zlepšiť energetickú situáciu spotrebiteľov z malých domácností a mali by sa hľadať spôsoby, ako dosiahnuť, aby lepšie vnímali potreby spotrebiteľov.

Pozícia v oblasti konkurencieschopnosti významných sektorov európskeho hospodárstva závisí aj od dostupnosti bezpečnej energie za prijateľné ceny. Energia, najmä elektrická, tvorí podstatnú časť celkových výrobných nákladov hlavných európskych priemyselných odvetví vrátane veľkých, malých a stredných podnikov.

Na medzinárodnom trhu s ropnými dodávkami by do roku 2020 mohla vzniknúť veľmi napätá situácia, čo znamená, že pre spotrebiteľov v EÚ je dôležité zintenzívniť úsilie o obmedzenie dopytu po rope. K tomu zatiaľ nedochádza. Je potrebné, aby si spotrebitelia lepšie uvedomili nutnosť obmedziť svoju spotrebu fosílnych palív, a potrebujú sa naučiť, ako znižovať náklady v čase rastúcich cien. V tomto ohľade môžu pomôcť „ľahko použiteľné“ inteligentné distribučné sústavy, inteligentné meracie zariadenia a fakturácia. Ale je potrebný aj proaktívnejší prístup spotrebiteľov. S cieľom pomôcť spotrebiteľom zúčastňovať sa na trhu by sa mali zaviesť opatrenia na zvýšenie informovanosti o príležitostiach, zlepšiť cenové porovnania a uľahčiť zmenu dodávateľa a zlepšiť postupy vybavovania sťažností.

Poskytovanie cenovo prijateľných a spoľahlivých dodávok spotrebiteľom je hlavne úlohou vnútorného trhu. Fungujúci vnútorný trh založený na dostatočnej prenosovej a úložnej infraštruktúre je najlepšou zárukou bezpečnosti dodávok, pretože energia na základe trhových mechanizmov potečie tam, kde je potrebná. Sú však potrebné záchranné siete, napríklad v prípade zraniteľných spotrebiteľov, alebo v čase krízy dodávok, s ktorou si trhové mechanizmy nevedia uspokojivo poradiť. Vnútorný trh je narušovaný, aj keď členské štáty nie sú plne prepojené, ako je to v prípade pobaltských štátov. Nariadenie o bezpečnosti dodávok plynu je dôležité preto, lebo zabezpečuje, aby trhy boli plne pripravené vyrovnať sa s krízou a domáci spotrebitelia boli chránení. Rozširovanie prepojenosti medzi členskými štátmi, ako aj aktívne presadzovanie hospodárskej súťaže Komisiou a členskými štátmi môže prispieť k ďalšej diverzifikácii zdrojov dodávok, najmä v tých členských štátoch, ktoré sú v súčasnosti závislé od jedného alebo niekoľkých málo zdrojov dodávok.

Energetická politika je zodpovedná aj za ochranu európskych občanov pred rizikami súvisiacimi s výrobou a prepravou energie. EÚ si musí naďalej udržiavať popredné svetové postavenie v oblasti vývoja systémov bezpečnej jadrovej energetiky, prepravy rádioaktívnych materiálov ako aj riadenia jadrového odpadu. Medzinárodná spolupráca na systéme jadrových záruk zohráva významnú úlohu pri zaisťovaní jadrovej bezpečnosti a vytváraní solídneho a silného režimu nešírenia jadrových zbraní. V sektore ťažby a konverzie zemného plynu by mal legislatívny rámec EÚ zaručiť najvyššiu úroveň bezpečnosti a režim jednoznačnej zodpovednosti za škody spôsobené zariadeniami na ťažbu ropy a zemného plynu.

Priorita 3: Posilnenie postavenia spotrebiteľov a dosiahnutie najvyššej úrovne bezpečnosti a zabezpečenia

Opatrenie č. 1: Zmeny energetickej politiky vedúce k väčšej orientácii na spotrebiteľa

– Presadzovanie aktívnej politiky hospodárskej súťaže na európskej a vnútroštátnej úrovni je neodmysliteľné, ak chceme podporiť konkurencieschopnosť a zaručiť, aby spotrebitelia získali prístup k energii za prijateľné ceny.

– Komisia navrhne opatrenia, ktoré spotrebiteľom pomôžu lepšie sa zapojiť do trhu s energiou v súlade s tretím energetickým balíkom. Medzi tieto opatrenia patria príprava usmernení vychádzajúcich z osvedčených postupov v oblasti zmeny dodávateľa, ďalšia realizácia a monitorovanie odporúčaní týkajúcich sa fakturácie a vybavovania sťažností. a určenie najlepších postupov v alternatívnych schémach riešenia sporov. Nástroj na porovnávanie cien vychádzajúci z metodiky, ktorý majú vyvinúť regulačné orgány z oblasti energetiky a iné príslušné orgány, by sa mal sprístupniť všetkým spotrebiteľom a dodávatelia by mali poskytovať aktualizované informácie o ich tarifách a ponukách. A konečne ďalšie snahy by sa mali zamerať na presunutie dôrazu z cien energií na náklady na energie prostredníctvom rozvoja trhu s energetickými službami.

– Komisia bude uverejňovať pravidelné správy o referenčnom hodnotení posudzujúce úroveň vykonávania ustanovení nariadenia týkajúcich sa spotrebiteľov a celkovú úroveň ochrany v rámci vnútorného trhu. Mimoriadny dôraz sa bude klásť na zraniteľných zákazníkov a postupy umožňujúce zákazníkom znížiť spotrebu energie.

– Regulačné orgány za pomoci londýnskeho Občianskeho fóra a (bukurešťského) fóra udržateľnosti by mali vystupňovať úsilie o zlepšenie fungovania maloobchodného trhu.

Opatrenie č. 2: Priebežné zlepšovanie v oblasti bezpečnosti a zabezpečenia

– Komisia prehodnocuje podmienky zabezpečenia ťažby ropy a zemného plynu na mori vzhľadom na nehodu zariadenia Deepwater Horizont s cieľom zaviesť prísne opatrenia, počnúc prevenciou a končiac reakciou a otázkami zodpovednosti, ktoré zaručia najvyššiu úroveň ochrany v rámci EÚ a zvyšku sveta.

– Právny rámec jadrovej bezpečnosti a ochrany sa ďalej rozšíri prostredníctvom priebežného hodnotenia smernice o jadrovej bezpečnosti, vykonávania smernice o jadrovom odpade, úprave vymedzenia základných bezpečnostných noriem na ochranu pracovníkov aj obyvateľstva a návrhu európskeho prístupu k režimom jadrovej zodpovednosti. Aktívne by sa mala presadzovať aj väčšia harmonizácia návrhov jadrových zariadení a certifikácia na medzinárodnej úrovni. Všetky tieto opatrenia by mali EÚ umožniť udržať si vedúce postavenie v bezpečnej jadrovej energetike a prispieť k celosvetovému zodpovednému využívaniu jadrovej energie.

– Rovnaké bezpečnostné a ochranné hľadiská sa budú uplatňovať aj pri príprave a zavádzaní nových energetických technológií (vodíková bezpečnosť, bezpečnosť CO_2, dopravná sieť, ukladanie CO_2 atď.

4. DOSIAHNUTIE TECHNOLOGICKÉHO PRECHODU

Bez technologického prechodu EÚ nenaplní svoje ambície do roku 2050 dekarbonizovať sektory výroby elektrickej energie a dopravy. Vzhľadom na časové aspekty rozvoja a šírenia energetických technológií je naliehavejšia než kedykoľvek predtým potreba prinesenia nových vysokovýkonných nízkouhlíkových technológií na európsky trh. Schéma obchodovania s emisiami EÚ je významným hnacím činiteľom na strane dopytu, podporujúcim nasadenie inovačných nízkouhlíkových technológií. Nové technológie však

budú prenikať na trhy rýchlejšie a hospodárnejšie, ak sa budú vyvíjať formou spolupráce na úrovni EÚ.

Celoeurópske plánovanie a manažment je vrcholne dôležitý pre stabilitu investícií, podnikateľskú dôveru a politickú súdržnosť. Strategický plán energetických technológií (SET) stanovuje strednodobú stratégiu platnú pre všetky sektory. Je však potrebné urýchliť rozvojové a demonštračné projekty pre hlavné technológie (biopalivá druhej generácie, inteligentné distribučné sústavy, inteligentné mestá a inteligentné siete, zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého, ukladanie elektrickej energie a elektromobilita, jadrová energetika novej generácie, obnoviteľné vykurovanie a chladenie). Podobne bola kritická povaha inovácií zdôraznená v hlavnej iniciatíve „Únia inovácií" stratégie Európa 2020[21].

Zdroje potrebné v nasledujúcich dvoch desaťročiach na vyvinutie týchto technológií sú veľmi významné, najmä ak sa vnímajú v kontexte súčasnej hospodárskej klímy. Veľké projekty, ako vyše 140 GW elektrickej energie z príbrežných veterných elektrární, v súčasnosti plánovaných európskymi spoločnosťami, developermi a vládami zväčša v Severnom mori, alebo iniciatívy Desertec a Medring, sa dotýkajú niekoľkých členských štátov. Celoeurópska koordinácia a spolupráca by mala zahŕňať spoločné využívanie rozličných zdrojov financovania. Bude sa očakávať, že prispejú všetky zúčastnené strany. Komisia sa bude usilovať o využitie z rozpočtu EÚ s cieľom ďalej zvyšovať celkovú úroveň financovania.

EÚ čelí ostrému konkurenčnému boju na medzinárodných trhoch s technológiami. Krajiny ako Čína, Japonsko, Južná Kórea a USA si vytýčili ambiciózne priemyselné stratégie na trhoch so solárnou, veternou a jadrovou energiou. Výskumní pracovníci a spoločnosti EÚ potrebujú zvýšiť úsilie, ak sa chcú udržať v popredí rozvíjajúceho sa medzinárodného trhu s energetickými technológiami a v prípadoch, keď je to vzájomne výhodné, by mali zintenzívniť spoluprácu s tretími krajinami na špecifických technológiách.

Priorita 4: Rozšírenie vedúceho postavenia Európy v oblasti energetických technológií a inovácií

Opatrenie č. 1: Bezodkladná realizácia plánu SET

– Komisia posilní realizáciu plánu SET, najmä spoločné programy európskej aliancie pre energetický výskum (EERA) a šesť európskych priemyselných iniciatív (veterná energia; solárna energia; bioenergia; inteligentné distribučné sústavy; jadrové štiepenie; a CCS). Zintenzívni sa spolupráca s členskými štátmi na financovaní aktivít technologických plánov na roky 2010 – 2020 a na zabezpečovaní úspechu súvisiacich rozsiahlych demonštračných programov, napríklad v rámci programu Rezerva pre nových účastníkov (NER300)[22]. Dostupné financovanie z prostriedkov Spoločenstva[23] sa sústredí na iniciatívy obsiahnuté v pláne SET.

– Technologické plány európskych priemyselných iniciatív na roky 2010 – 2020 sa realizujú od tohto roka a dostane sa im zvýšenej podpory. Budú mať rozhodujúci význam z hľadiska prípravy nasledujúceho finančného rámca, pokiaľ ide o

[21] SEK(2010)1161, 6. október 2010.

[22] Revidovaná smernica o ETS (2009/29/ES) predpokladá možnosť disponovania 300 mil. príspevkom ETS z rezervy pre nových účastníkov (NER) na podporu CCS na komerčnej úrovni a inovačných demonštračných projektov RES na území Únie.

[23] Financovanie dostupné v rámci súčasných finančných výhľadov.

konsolidovaný, pravidelne posudzovaný, efektívnejší a cielenejší program výskumu v oblasti energetiky. V tomto kontexte Komisia podporí rozvoj strategických výskumných infraštruktúr pre oblasť energetiky v Európe, pretože významne prispievajú k skracovaniu vzdialenosti medzi výskumom a technologickým rozvojom. Preskúma aj iné možnosti s veľkým potenciálom, ako je energia z morských obnoviteľných zdrojov a vykurovanie a chladenie z obnoviteľných zdrojov.

Opatrenie č. 2: Komisia začne realizovať štyri nové rozsiahle európske projekty

– 1. Komisia začne rozvíjať významnú európsku iniciatívu týkajúcu sa inteligentných distribučných sústav s cieľom prepojenia celého systému distribúcie elektrickej energie, počnúc príbrežnými veternými farmami v Severnom mori a solárnymi závodmi na juhu cez existujúce priehrady s hydroelektrárňami až po jednotlivé domácnosti, a zároveň bude zvyšovať inteligenciu, efektívnosť a spoľahlivosť elektrických sietí.

– 2. Obnovenie vedúceho postavenia Európy v oblasti ukladania elektriny (veľkoobjemového i pre vozidlá). Začnú sa rozvíjať ambiciózne projekty v oblastiach hydrokapacity, ukladania stlačeného vzduchu, batériového ukladania a iných inovačných technológií ukladania, ako je vodíková. Tým sa pripraví elektrizačná sústava na všetkých napäťových úrovniach na výrazný nárast maloobjemovej decentralizovanej a rozsiahlej centralizovanej elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov.

– 3. Realizácia veľkoobjemovej udržateľnej výroby biopaliva, a to aj s prihliadnutím na prebiehajúce preskúmanie týkajúce sa vplyvu nepriamej zmeny využívania poľnohospodárskej pôdy. Čoskoro sa začne realizovať Európska iniciatíva pre priemyselnú bioenergiu[24] s rozpočtom 9 miliárd EUR a s cieľom zabezpečiť, aby trh rýchlo prijal udržateľné biopalivá druhej generácie.

– 4. Umožnenie mestám, mestským a vidieckym oblastiam využívať rôzne spôsoby zvyšovania úspor energie. Inovačné partnerstvo „inteligentné mestá“, s realizáciou ktorého sa má začať začiatkom roku 2011, spojí to najlepšie z oblastí obnoviteľnej energie, energetickej efektívnosti, inteligentných elektrizačných sústav, čistej mestskej dopravy, ako je napríklad elektromobilita, distribučných sústav inteligentného vykurovania a chladenia v kombinácii s vysoko inovačnými nástrojmi inteligencie a IKT. Pri uvoľňovaní tohto potenciálu môže zohrať významnú úlohu regionálna politika EÚ. Vidiecke oblasti majú v tomto ohľade takisto významný potenciál a na finančné zabezpečenie takýchto inovačných projektov by mohli využiť EPFRV.

Opatrenie č. 3: Zabezpečenie dlhodobej technologickej konkurencieschopnosti EÚ

– S cieľom položiť základy našej budúcej konkurencieschopnosti v silnej medzinárodnej konkurencii Komisia navrhne iniciatívu s rozpočtom 1 miliardy EUR[25] na podporu hraničného výskumu potrebného na získanie vedeckých poznatkov nevyhnutných na dosiahnutie prielomu v oblasti nízkouhlíkovej

[24] Pozri poznámku č. 23.
[25] Pozri poznámku č. 23.

energetiky.

– Vedúce postavenie EÚ sa musí udržiavať aj vo výskumnom projekte ITER s globálnym významom. Komisia zabezpečí účinné riadenie (vrátane obmedzovania nákladov) a vytvorenie priemyslovej hodnoty projektu ITER a európskeho programu syntézy.

– Komisia rozvinie výskumný program EÚ pre energetické materiály, ktorý sektoru energetiky EÚ umožní, aby si udržal konkurencieschopnosť napriek znižujúcim sa zásobám vzácnych kovov.

5. SILNÉ MEDZINÁRODNÉ PARTNERSTVO, PREDOVŠETKÝM S NAŠIMI SUSEDMI

Európsky trh s energiou je najväčší svetový regionálny trh (vyše 500 miliónov spotrebiteľov) a najväčší dovozca energie. Pravda, rovnaká spolupráca a vedomie spoločného cieľa, aké viedlo k prijatiu hlavných cieľov EÚ v energetickej a klimatickej oblasti, sa zatiaľ neprejavuje vo vonkajšej energetickej politike. Niektoré z problémov, ktorým čelí EÚ – zmena klímy, prístup k rope a zemnému plynu, rozvoj technológií, energetická efektívnosť – sú spoločnými problémami väčšiny krajín a ich riešenie si vyžaduje medzinárodnú spoluprácu. Členské štáty opakovane vyzvali EÚ, aby v tretích krajinách hovorila jedným hlasom. V praxi nemajú vnútroštátne iniciatívy dostatočný pákový efekt na to, aby využili silu veľkosti trhu EÚ a lepšie vyjadrovali záujmy Únie.

Medzinárodná energetická politika musí sledovať spoločné ciele zabezpečenia dodávok, konkurencieschopnosti a udržateľnosti. Kým vzťahy s krajinami vyvážajúcimi ropu a tranzitnými krajinami sú dôležité, rastie význam vzťahov so štátmi, ktoré sú veľkými spotrebiteľmi energie, a najmä s krajinami s rýchlo rastúcim hospodárstvom a rozvojovými krajinami. Na vyzdvihnutie ľudí z chudoby je potrebný prístup k energii, pretože cieľ odstrániť extrémnu chudobu do roku 2015 nemožno splniť bez významných pokrokov v zlepšovaní tohto prístupu. Aby to neuškodilo iným cieľom politík, jadrom tak energetickej, ako aj rozvojovej politiky musí byť udržateľný rozvoj, ako sa navrhuje v zelenej knihe o rozvojovej politike[26].

Nové formy dodávok a dopytu na svetových trhoch s energiou a rastúca konkurencia v súvislosti so zdrojmi energie spôsobujú, že pre EÚ sa stáva nevyhnutnosťou, aby bola schopná účinne presadzovať svoju kombinovanú trhovú váhu vo vzťahu k správaniu tretích krajín v oblasti energie. Európa by sa mala dostať do takého postavenia, aby bola do roku 2020 schopná opierať sa o významné ďalšie zdroje dodávok energie a prenosové trasy.

Potreba medzinárodných riešení nás zaväzuje presadzovať agendu dekarbonizácie a energetickej efektívnosti v rozhovoroch s našimi hlavnými partnermi a v medzinárodných rokovaniach a rámcoch. ETS je hybnou silou medzinárodných trhov s uhlíkom a ďalšie opatrenia by mali vychádzať z existujúcich opatrení na ďalší rozvoj týchto trhov. Ako priekopník v rozvoji politík má EÚ väčší priestor na ovplyvnenie pripravovaných environmentálnych noriem a získanie rešpektu pre transparentné a konkurenčné trhy.

---

[26] Nečlenské krajiny OECD by mohli byť zodpovedné za celý predpokladaný nárast emisií CO_2 do roku 2030; pravda, nadchádzajúci všeobecný prístup k moderným energetickým službám pre všetkých znamená zvýšenie emisií CO_2 len o 0,8 %, dokument IEA Vyhliadky svetovej energetiky na rok 2009 a osobitný predbežný výňatok z vyhliadok IEA na rok 2010 pre Samit o rozvojových cieľoch milénia.

EÚ už vytvorila celý rad doplnkových a cieľových rámcov, siahajúcich od špecifických ustanoveniach o energetike v dvojstranných dohodách s tretími krajinami (dohoda o voľnom obchode, dohody o partnerstve a spolupráci, asociačné dohody atď) a memorandá o porozumení o spolupráci v energetike až po mnohostranné dohody, ako zmluva o Energetickom spoločenstve[27] a účasť na dohovore o Energetickej charte. V súčasnosti rokuje s niekoľkými krajinami o nových dohodách obsahujúcich významné ustanovenia o energetike.

EÚ teraz musí formalizovať zásadu, podľa ktorej členské štáty konajú v dvojstranných vzťahoch týkajúcich sa energetických vzťahov s kľúčovými partnermi a v globálnych diskusiách na prospech EÚ ako celku. Vychádzajúc z právneho základu v Lisabonskej zmluve, ktorá objasňuje a posilňuje vonkajšie rozmery, vonkajšia energetická politika EÚ musí zabezpečovať účinnú solidaritu, zodpovednosť a transparentnosť medzi členskými štátmi, odrážať záujmy EÚ a zaisťovať bezpečnosť vnútorného trhu EÚ s energiou. Je potrebné dosiahnuť účinnejšiu koordináciu na úrovni EÚ a členských štátov.

V jadrovej oblasti priniesla medzinárodná spolupráca dobré výsledky. Toto je obzvlášť relevantné, pretože susedné krajiny prevádzkujú alebo plánujú prevádzkovať jadrové elektrárne. EÚ teraz musí povzbudzovať partnerské štáty, aby sa postarali o právnu záväznosť a účinnú realizáciu v celosvetovom meradle všetkých existujúcich medzinárodných noriem a postupov v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany. EÚ je v obzvlášť dobrej pozícii, pretože prvá pristúpila k takýmto opatreniam v oblasti bezpečnosti a ochrany a má na tento účel nástroje spolupráce.

Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ je životne dôležitý pre bezpečnosť dodávok EÚ a navyše musí byť konzistentný a vzájomne sa posilňujúci s ostatnými vonkajšími aktivitami EÚ (rozvoj, obchod, klíma a biodiverzita, spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a iné). Musí sa dosiahnuť synergia medzi cieľmi energetiky a inými politikami a nástrojmi vrátane obchodu, dvojstranných dohôd a nástrojov rozvoja spolupráce a naopak.

Zabezpečenie energie je úzko prepojené so zahraničnými a bezpečnostnými prioritami EÚ[28]. Diverzifikácia palív, zdrojov dodávok a tranzitných liniek je rovnako nevyhnutná pre bezpečnosť EÚ, ako sú správne riadenie, rešpektovanie právnych predpisov a ochrana európskych i zahraničných investícií v krajinách vyrábajúcich energiu a tranzitných krajinách. Navyše politika EÚ bude venovať zvláštnu pozornosť bezpečnosti a zabezpečeniu ropovodov a plynovodov a s nimi súvisiacej výrobnej a prepravnej infraštruktúry, pričom bude kombinovať energetickú politiku s nástrojmi SZBP.

V roku 2011 Komisia predstaví konkrétne návrhy na posilnenie celkovej konzistentnosti a efektívnosti našej vonkajšej energetickej politiky, týkajúce sa účasti členských štátov, rôznych vonkajších politík Európskej únie a vonkajších podporných programov.

Priorita 5: Posilnenie vonkajšieho rozmeru trhu s energiou EÚ

---

27 Zmluva o Energetickom spoločenstve podporuje integráciu trhu, ale aj transpozíciu *acquis* a implementáciu na západnom Balkáne a rozširuje vnútorný trh EÚ s energiou o juhovýchodnú Európu. Nie je to len rámec spolupráce, ale právne záväzný nástroj na prípravu pristúpenia k EÚ. K zmluve o Energetickom spoločenstve sa pridávajú ďalšie strany. Moldavsko je už členom; Ukrajina a Turecko sa pripravujú na pripojenie.

28 Európska bezpečnostná stratégia schválená Európskou radou v decembri 2003.

Opatrenie č. 1: Integrácia trhov s energiou a regulačného rámca s našimi susedmi

– Zmluva o Energetickom spoločenstve by sa mala realizovať a rozšíriť na všetkých susedov EÚ, ktorí sú ochotní prijať trhový model EÚ. V tomto kontexte by sa mala presadzovať integrácia trhu a regulačná konvergencia komplexnými dohodami EÚ vychádzajúcimi z pravidiel EÚ s účastníckymi krajinami Európskej susedskej politiky a procesu rozširovania, najmä v oblasti Stredozemného mora, a s tranzitnými krajinami, ako sú Ukrajina a Turecko. Navyše zmluva o Energetickom spoločenstve by sa mala prehĺbiť rozšírením nového *acquis* na signatárov zmluvy. Tento prístup by posilnil účasť susedných krajín na vnútornom trhu a súčasne poskytol rovnaké východiskové podmienky a záruky proti riziku presúvania emisií uhlíka sektorom energetiky.

– Komisia navrhne mechanizmy na zosúladenie existujúcich medzinárodných dohôd (najmä v plynárenskom sektore) s pravidlami medzinárodného trhu a na posilnenie spolupráce medzi členskými štátmi pri uzatváraní nových. Budú predložené aj návrhy na stanovenie potrebného regulačného rámca medzi EÚ a tretími krajinami na rozvoj strategických trás od nových dodávateľov, najmä v okolí Južného koridoru a južného Stredomoria. Budú sa riešiť otázky dodávok vrátane rozvoja sietí a možných opatrení na zoskupovanie dodávok, ako aj aspekty regulácie, najmä tie, ktoré sa týkajú slobody tranzitu a zabezpečenia investícií.

– Mobilizuje sa technická pomoc EÚ pri účinnej realizácii *acquis* v oblasti vnútorného trhu a modernizácii sektoru energetiky v susedných krajinách pri zlepšení koordinácie schém podpory poskytovanej EÚ, jej členskými štátmi a medzinárodným spoločenstvom.

Opatrenie č. 2: Zriadenie privilegovaného partnerstva s kľúčovými partnermi

– V rámci snahy o diverzifikáciu zdrojov a trás dovozov EÚ zriadi posilnené energetické partnerstvá s kľúčovými dodávateľmi a tranzitnými krajinami. Ich cieľom bude podpora kľúčových zásad, ako sú tie, ktoré sú obsiahnuté v dohovore o Energetickej charte (napríklad sloboda tranzitu, transparentnosť, bezpečnosť, investičné príležitosti, ako aj súlad s medzinárodným právom).

Opatrenie č. 3: Podpora globálnej úlohy EÚ v oblasti budúcej nízkouhlíkovej energetiky

– Energetická efektívnosť, čisté technológie a bezpečná a udržateľná nízkouhlíková energetika by sa mali integrovať do aktivít EÚ a dvojstrannej spolupráce, najmä s veľkými spotrebiteľmi a rýchlo rastúcimi hospodárstvami a s globálnymi partnerstvami.

– Komisia začne významnú spoluprácu s Afrikou na energetických iniciatívach s cieľom postupne poskytnúť udržateľnú energiu všetkým občanom v súlade so zelenou knihou o politike rozvoja.

Opatrenie č. 4: Podpora celosvetových noriem právne záväznej jadrovej bezpečnosti, ochrany a nešírenia jadrových zbraní

– Komisia vyvinie iniciatívy zamerané na podporu partnerských štátov pri snahách o dosiahnutie toho, aby sa normy jadrovej bezpečnosti, ochrany a nešírenia jadrových zbraní stali právne záväznými a aby sa účinne realizovali na celom svete, najmä

prostredníctvom posilnenej spolupráce s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu a uzavretia dohôd o Euratome s kľúčovými jadrovými dodávateľmi a používateľskými krajinami.

ZÁVERY

EÚ je na prahu bezprecedentného obdobia energetickej politiky. Trhy s energiou boli v posledných rokoch do značnej miery chránené pred účinkami globálnych trhových turbulencií vďaka liberalizácii, dostatočným zásobám a výrobným kapacitám a adekvátnym možnostiam dovozu. Možno však očakávať dramatické zmeny. Ceny energie ovplyvní obrovská potreba investícií do sektora energetiky, ako aj kabotážne ceny a vyššie medzinárodné ceny energie. Konkurencieschopnosť, bezpečnosť dodávok a klimatické ciele budú ohrozené, ak sa neaktualizujú elektrizačné sústavy, zastarané výrobné kapacity nenahradia konkurencieschopnými a čistejšími alternatívami a energia sa nebude využívať efektívnejšie v rámci celého energetického reťazca.

Členské štáty a priemyselné odvetvia si uvedomujú rozsiahlosť tejto výzvy. Bezpečné dodávky energie, efektívne využívanie zdrojov, prijateľné ceny a inovačné riešenia sú nevyhnutnými predpokladmi pre náš dlhodobo udržateľný rast, vytváranie pracovných miest a kvalitu života. Členské štáty súhlasili, že tieto problémy sa najúčinnejšie vyriešia politikami a opatreniami na úrovni EÚ, čiže „poeurópštením“ energetickej politiky. Patrí sem nasmerovanie finančnej podpory EÚ na verejné priority, na ktoré nestačí trh a ktoré prinášajú najväčšiu európsku pridanú hodnotu.

Nová energetická stratégia EÚ si bude vyžadovať značné úsilie v oblasti technických inovácií a investícií. Bude podporovať dynamický a konkurenčný trh a povedie k významnému posilneniu inštitucionálnych opatrení na monitorovanie a usmerňovanie tohto vývoja. Zlepší bezpečnosť a udržateľnosť energetických systémov, riadenia sústav a regulácie trhu s energiou. Jej súčasťou bude rozsiahle úsilie zamerané na informovanie maloodberateľov z domácností i podnikových veľkoodberateľov, na posilnenie ich postavenia a na ich zaangažovanie do adaptácie na budúcnosť, ktorú predstavuje udržateľná energia, napríklad úsporami energie, znižovaním množstva odpadu a prechodom na nízkouhlíkové technológie a palivá. Investície do nízkouhlíkovej výroby energie ďalej podporia nástroje založené na trhu, ako je obchodovanie s emisiami a zdaňovanie. Nová stratégia prinesie prvé kroky v príprave EÚ na ešte väčšie výzvy, ktorým bude Únia pravdepodobne musieť čeliť do roku 2020. Predovšetkým zabezpečí lepšie riadenie a koordináciu na európskej úrovni, tak pokiaľ ide o vnútorné opatrenia, ako aj vo vzťahu k vonkajším partnerom.

Globálny energetický systém vstupuje do fázy rýchleho prechodu s potenciálne ďalekosiahlymi dôsledkami, ktoré budeme pociťovať v nasledujúcich desaťročiach. Európa musí konať, kým sa nezavrie okno príležitosti. Času nemáme nazvyš. Preto Komisia predloží väčšinu návrhov na dosiahnutie cieľov do roku 2020 v priebehu nadchádzajúcich 18 mesiacov. Budeme potrebovať, aby sa rýchlo prediskutovali, schválili a začali vykonávať. EÚ tak bude môcť lepšie poskladať jednotlivé segmenty umožňujúce dosiahnutie výsledkov plánovaných na rok 2020 – normy, predpisy, nariadenia, plány, projekty, finančné a ľudské zdroje, trhy s technológiami, spoločenské očakávania a tak ďalej – a pripraviť občanov Európy na výzvy, pred ktorými sa ocitáme.

Pretože dosiahnutie zmien v energetickom systéme si vyžaduje dosť veľa času, ani to, ak opatrenia prijmeme už dnes, nám nezaručí, že štrukturálne zmeny potrebné na prechod na

nízkouhlíkové hospodárstvo, stihneme dokončiť do roku 2020, čiže v období, ktoré pokrýva táto stratégia. Preto je nevyhnutné pozerať aj ďalej, za rámec tejto stratégie, a uistiť sa, že EÚ je dobre pripravená na ciel stanovený do roku 2050 – bezpečný, konkurencieschopný a nízkouhlíkový energetický systém. Komisia preto túto stratégiu doplní kompletným plánom energetiky do roku 2050, v ktorom budú opatrenia predstavené v tomto oznámení zasadené do dlhodobejšieho rámca a v ktorom sa zvážia ďalšie a doplňujúce kroky.